

Oslo Arbeidersamfunn

Med forbehold om endringer
SPERRET til 18.11 kl 1900

Statsminister

Gro Harlem Brundtland

ENERGI- OG MILJØPOLITIKK ETTER TSJERNOBYL

Innledning

All produksjon, ja nær sagt all menneskelig virksomhet, innebærer at vi bruker energi i en eller annen form, direkte og indirekte. Hvilke energikilder som benyttes, og ikke minst hvordan de benyttes har betydelige virkninger for vårt miljø. Energispørsmål står da også helt sentralt i selve utviklingsprosessen. Veien vi går får store konsekvenser, både økonomisk og sosialt, i forhold til ressurser og miljø.

Forbrenning av trevirke, særlig i utviklingslandene har ført til storstilt avskogning i mange regioner. Skader på skog - skogsdøden - er i de industrialiserte land, og nå også i den tredje verden, en følge av forbrenning av kull og olje. Drivhus-effekten - klimaforandringer - følger i kjølvannet av utviklingen. Og farene for radioaktive utslipp fra kjernekraftverk har i kjølvannet av Tsjernobyl kommet i fokus på en mer dramatisk måte enn tidligere.

I Norge har vi vært privilegerte sammenlignet med de fleste andre land. Samtidig vet vi at kjernekraften har fremstått som et nærliggende valg for mange land som ikke har de muligheter som topografi og klima gir Norge.

Men kjernekraften er også et av vår tids store dilemmaer.

Kjernekraften utgjør i dag 3% av verdens totale energiforbruk, men hele 15% av el-forbruket. Og selv om kjernekraften er blitt fire-doblet på verdensbasis i løpet av de siste ti år, har veksten vært langt lavere enn antatt under kjerne-optimismen i

50-årene. Selv i industrilandene er nivået ikke kommet i nærheten av de prognoser som ble oppstilt for bare ti år siden.

Arsakene er mange. Kjernekraft-ulykken i Three Mile Island slo en bresje i selve troen på tryggheten og sikkerheten. Dyr kan kjernekraften også være særlig i tide med lave oljepriser. Nedjusterte anslag for energibehovet spiller også inn. Men brede folkebevegelser av atomkraftmostandere har også hatt en betydelig innvirkning.

Natt til 26. april i år smeltet en av de fire reaktorene ved kjernekraftverket i Tsjernobyl noen mil nord for Kiew. Kjernekraftulykken i Sovjet var ulykken som ikke skulle kunne skje.

Ulykken har skjedd, den er i første rekke en katastrofe for det sovjetiske samfunn, men den har også rammet andre land, og satt sine klare spor i vårt eget. En slik ulykke reiser mange vidtgående spørsmål på det energipolitiske området:

- hva vil de langsiktige helse- og miljøkonsekvenser av ulykken være?
- hvilken betydning vil ulykken få for den fremtidige bruk av kjernekraft som energikilde?
- hva kan gjøres for å redusere sannsynligheten for slike ulykker- og hva kan et land som Norge gjøre for å beskytte seg mot konsekvensene av den?

Tsjernobyl og internasjonale konsekvenser

Det internasjonale samfunn reagerte raskt etter ulykken. På rekordtid er det forhandlet en avtale som forplikter landene til å informere om ulykker ved atomreaktorer. En annen avtale forplikter landene til gjensidig bistand, dersom det skulle skje en ny ulykke.

Sovjetunionen markerte selv en gledelig samarbeidsvilje i IAEA som peker mot større åpenhet og informasjonsutveksling også på dette så sentrale området. Tempoet i det arbeid som ble nedlagt i IAEA på sensommeren vil gjøre inntrykk på alle som vet litt om gangen i internasjonal rettsskapning, men er dette nok? Nei, men det er en begynnelse.

Vi må gå videre og få avtaler om tiltak som gir oss langt bedre sikkerhet mot at tilsvarende ulykker skjer igjen. Informasjon om sikkerhetstiltak ved eksisterende og nye anlegg må formidles til land som kan bli utsatt for virkning av ulykken. Vi må også få internasjonale kontrollordninger som gir sikkerhet for at konstruksjon og drift skjer etter aksepterte og bindende sikkerhetsstandarder.

Sikkerhet ved atomreaktorer er mer enn et nasjonalt anliggende. Intet enkelte land bør kunne drive med virksomhet som kan påføre andre land store ødeleggelser uten at de som kan bli rammet har anledning til å ivareta sine interesser.

I Europa har flere land i det siste endret sin kjerne-kraftpolitikk. Nederland, Finland og Jugoslavia har utsatt alle beslutninger om nye kjernekraftverk. Sosialdemokratene i Vest-Tyskland og sosialistene i Italia har i sine valgprogram en negativ holdning til kjernekraften. I Sveits kan det bli ny folkeavstemning og i Sverige undersøker en mulighetene for en tidligere kjernekraftavvikling.

Norge har vært aktiv overfor våre omgivelser. Vi har nå fått i stand en avtale med Sverige om kjernekraftverk. Vi er også blitt enige med Nederland, Øst-Tyskland og Storbritannia om å starte forhandlinger om tosidige avtaler. Prinsippene disse avtaler bygger på vil kunne være interessante også for andre land.

Også Verdenskommisjonen for miljø og utvikling har siden starten i 1984 drøftet kjernekraft. Vi fikk en ekstra vekker etter Tsjernobyl og vi har på ny drøftet sikkerheten og kjernekraftens fremtid. Dette har vært, og er fortsatt ett av de

vanskeligste spørsmål vi har til behandling. Vi må se i øynene at satsing på kjernekraft fortsatt er et nærliggende valg for mange land. Men det er mange uavklarte spørsmål utover selve reaktorsikkerheten.

- Hva skal skje med avfallet fra atomkraftverkene?
Her vil jeg bl.a. minne om at Regjeringen overfor den britiske regjering har uttrykt sin bekymring over det planlagte gjenvinningsanlegget i Dounreay.
- Hva skal skje med utrangerte kjernekraftverk?
- Utøver det internasjonale atomenergibyrådet god nok kontroll?

I dag er jeg ~~derfor~~ avskåret fra å trekke konklusjoner på Kommissjonens vegne. Likevel tror jeg jeg kan si så mye: I sin nåværende form er det vanskelig å forestille seg at kjernekraften har en fremtid uten vidtgående forbedringer av teknisk natur og med en kontroll-virksomhet som er internasjonalt garantert.

Det har i mange år nå vært en alminnelig oppfatning i vide internasjonale kretser at Det internasjonale atomenergibyrå har vært et av de mest vellykkede organ for internasjonalt samarbeid. Knappt noen internasjonal organisasjon har så mange medlemsland - og det tekniske nivå i organisasjonen er udiskutabelt høyt. Men for alminnelig interesserte mennesker har det vært langt til Wien - organisasjonens hovedsete.

Jeg har nevnt det gledelige arbeide i IAEA på sensommeren. Men bør det være én og samme organisasjon som både skal - ifølge sine statutter - fremme den fredelige utnyttelse av kjernekraften og som samtidig - under samme tak - skal utøve de uhyre viktige kontrollfunksjoner? Dette er ett av spørsmålene for Kommissjonen, og svaret er ikke gitt. Klart er det imidlertid at Atomenergibyråets kontrollfunksjoner må styrkes. Vi kan ikke tenke oss en kjernekraft som ikke aksepteres av menneskene selv. Derfor må tilliten til kontrollapparatet bli reell.

Konsekvenser av Tsjernobyl i Norge

De største utslippene fant sted umiddelbart etter eksplosjonen og for Skandinavia i en ugunstig meteorologisk situasjon. Sørøstlige vinder førte den radioaktive skyen mot Finland, Sverige og Norge.

Etter at de første registreringene av økt radioaktivitet i Norge ble gjort, ble et omfattende måleprogram startet, spesielt konsentrert om de områder hvor en antok at nedfallet var størst.

I etterhånd er det relativt bred enighet om at de direkte helsemessige virkninger av nedfallet i Norge vil bli ubetydlege. Men vi må ha in mente at det knytter seg fortsatt usikkerhet til de mer langsiktige virkninger av radioaktiv forurensning, kanskje spesielt i samvirke med andre utslipp.

Enkeltdeler av miljøet må imidlertid sies å være rammet i en betydelig grad. En del av de radioaktive stoffene går inn i naturens næringskjeder fra planter til plantespisende dyr og videre til kjøttetende dyr. Og selvfølgelig i neste omgang til menneskekroppen. I sau og reinsdyr som beiter i de mest forurense-ende områdene er det påvist innhold av radioaktivitet i kjøtt på flere titusentalls Bequerel pr. kg. Sett på bakgrunn av tiltaks-grensen som er satt til 600 Bequerel pr. kg, virker dette ganske dramatisk.

De økonomiske følger av ulykken vil bli betydelige i landbruksnæringen. For reinsdyrnæringen sør for Ranafjorden, og dermed for den sør-samiske kulturen, kan Tsjernobyl bli en alvorlig belastning.

Myndighetenes håndtering av ulykken

Regjeringen nedsatte i mai et interdepartementalt utvalg for å fremme forslag til en landsomfattende beredskap for håndtering av liknende ulykker i fremtiden. Tiltak som er under vurdering i utvalget er bl.a.:

- varslingsstasjoner
- samlet aksjonsledelse av berørte myndigheter, med et skikkelig informasjonsapparat
- opprusting av helsemyndighetene
- kompetanse-oppbygging vedrørende radioaktiv påvirkning og konsekvensene av dette

Arbeidet er godt i gang, og utvalgets innstilling vil foreligge ved årsskiftet.

En del beredskapstiltak er allerede satt i verk. Varslingsstasjoner er under oppbygging, og utplassering av målerutstyr for radioaktivitet i landets fylker er satt i gang.

Andre internasjonale tema

Tsjernobyl-ulykken har understreket enda klarere at energipolitikken har konsekvenser for helse og miljø og at dette ikke bare er et nasjonalt anliggende, men også et internasjonalt. I Verdenskommisjonen for miljø og utvikling vurderer vi energipolitikken i et bredt globalt perspektiv. Som følge av dette har vi rettet søkelyset spesielt på problemene med:

- avskoging med følgende ørkenspredning og jorderosjon,
- utslipp fra forbrenning av fossile brensler, og
- økning i kulloksydens innvirkning på klima.

Avskoging

Mer enn halvparten av jordas befolkning er avhengig av trevirke for matlaging og oppvarming. I utsatte områder har den sterke befolkningsveksten medført total avskogning. Avskogningen fører til utvasking av jorda (som gir dårlig naturlig gjenvekst og fallende avlinger), og i sin ytterste konsekvens ørkenspredning. Et eksempel på rovdrift på naturressurser finner vi i

Etiopia. I 1940 var 25 prosent av landet dekket av skog, i dag er det kun 3 prosent.

Atmosfæriske endringer

Sammensetningen av luftlagene rundt jorda spiller en viktig rolle for temperatur, vind og nedbør. Tilførsel av karbondioksyd fra forbrenning av fossile brensler har økt. Det har vist seg at solenergien som tilføres jorda ikke like lett stråler ut igjen når innholdet av slike gasser er høyt. Den drivhuseffekten som dette skaper, kan føre til at vi får en målbar temperaturstigning i løpet av få tiår. På sikt kan dette føre med seg en gradvis smelting av isen i pol-områdene som gjør at havnivået stiger og legger store landområder under vann, og klimaendringene kan føre til redusert dyrkningsareal på kloden.

Vi er også svært urolige over nye opplysninger som tyder på at ozonlaget over Nord-Europa er i ferd med å svekkes. Konsekvensene av dette kan bl.a. bli en mangedobling av antall hudkrefttilfeller. Norge får nå støtte for krav om internasjonale forhandlinger om reduksjon av utslipp som ødelgger ozonlaget.

Luftforurensning

Luftforurensning har økt dramatisk de siste tiårene i takt med veksten i forbruket av fossile brensler til oppvarming, transport, industri og elektrisitetsproduksjon. Luftforurensningene kan bli transportert langt bort fra utslippstedet og bli omformet til svovel, salpetersyre og salter. Dette faller før eller siden til bakken opp til tusener av kilometre fra utslippstedet som partikler eller i regn og snø. Surheten i nedbør frigjør stoffer fra jordsmonn og berggrunn som kadmium og aluminium.

Forsuring av jordsmonnet, som virker sammen med andre luftforurensninger er en viktig faktor i skogsdøden i Mellom-Europa. Også i Norge frykter en skogsskader på grunn av dette. Et eget program for skogovervåking vil følge utviklingen nøye.

Det er i denne sammenheng naturlig å minne om en av de vellykkede internasjonale avtaler, - en som nettopp tok opp luftforurensning. FNs økonomiske kommisjon for Europas konvensjon om langtransporterte luftforurensninger, som jeg arbeidet med allerede som miljøvernminister, ble vedtatt i 1979 og i 1985 ble det inngått en protokoll under denne konvensjonen om minst 30% reduksjon i utslipp av svovel innen 1993 målt i forhold til utslippene i 1980. Dette er den etterhvert så berømte 30%-klubben. 21 land har undertegnet protokollen og er medlem i "klubben". Norge er klart nok medlem, men ennå savnes underskriften fra store utslippsland som Polen og Storbritannia. Men vi kan ikke bare sitte og vente. Vi må videre. Nå arbeides det med en avtale om reduksjon i utslipp av nitrogen-oksyder. Og Norge vil være pådrivere også i dette arbeidet.

Tiltak

I Verdenskommisjonen har vi skissert ulike tiltak for å bøte på de problemer jeg nå har omtalt. Viktige tiltak er:

- å stabilisere petroleumsprisene på et nivå som fremmer arbeidet med bedring i energieffektivitet og overgang til fornybare energiresurser,
- vri forbruket av petroleum over til mer miljøvennlige komponenter, eksempelvis gass,
- å øke rensingen av avgasser.

Den største barrieren for å få utnyttet energiøkonomiseringspotensialet ligger nettopp i for lave energipriser. Samtidig vil for høye oljepriser skaffe problemer for fattige u-land. Betydningen av et riktig nivå på oljeprisene får en ved å se på anslag over veksten i verdens energiforbruk fra 1980 fram til år 2020.

Anslagene viser hvor radikalt forskjellig energiforbruket kan bli ved forskjellig energipolitikk og institusjonelle rammer. Et høyt alternativ viser at dersom den nåværende trend forlenges vil energiforbruket tredobles i denne perioden. Dette vil imidlertid medføre så store miljøproblemer at det nærmest ansees utenkelig.

Et lavt alternativ er basert på at de mest energisparende teknikker blir introdusert i alle bestående prosesser. Energisparende teknologi og bevisst energiøkonomisering kan gi et fremtidig energiforbruk i år 2020, som betyr 50 prosent reduksjon i energiforbruket pr. innbygger i de industrialiserte land og bare 30 prosent økning i utviklingslandene. Det ville bety bare 10 prosent økning i globalt energiforbruk de neste 30-40 år.

Dette er et helt oppsiktsvekkende tall. Det er nemlig forutsatt at dette kan skje samtidig som vi har en økonomisk vekst som er like stor som etter et alternativ med høyt energiforbruk. Med andre ord kan vi oppnå å dekke sosiale behov til en lav ressurs- og miljømessig kostnad.

Der er et stort potensiale i de industrialiserte land for energiøkonomisering som langt fra blir utnyttet i dag.

Innen produksjonsprosesser i industrien ligger der også et anseelig enøk-potensiale, f.eks. så kan en redusere energiforbruket i kraftintensiv industri med 20-30 prosent ved å ta i bruk best mulig teknologi. Positive ting er heldigvis skjedd, energiforbruk pr. produsert enhet har vært fallende det siste tiåret.

Parallelt med økt innsats for energiøkonomisering er det som en langsiktig politikk av vesentlig betydning å utvikle alternative og fornybare energikilder. Intet enkelt land har alene de politiske eller økonomiske muligheter som skal til for å snu utviklingen. Det er behov for et bredt internasjonalt samarbeid for å samordne tiltak som vil sette fart i utviklingen. F.eks. har det i Skandinavia funnet sted en arbeidsdeling på dette området.

Sverige har konsentrert seg om utvikling av energi basert på trebrensel, danskene har utviklet vindenergi, mens vi i Norge har tatt for oss forskning på bølgekraft. I tillegg har vi satt i gang prosjekter på utnyttelse av andre alternative energikilder bl.a. bioenergi. Det er viktig at slike miljøvennlige teknologier gjøres tilgjengelige i alle land.

Energisektoren er blitt et viktig område også i norsk utviklingshjelp. Målsettingen er å bygge ut energiforsyning og sikre de fattige befolkningsgrupper nødvendig tilgang på energi. Særlig i form av ved og forbedringer av effektiviteten. Vi vet at bortimot 95 prosent av energien går til spille ved dagens bruk av ved.

Det må derfor satses sterkt på økonomisering f.eks. ved introduksjon av besparende ovner, samtidig som det må satses sterkere på skogreisning. Også i denne sammenheng må utvikling av alternative og mindre miljø-ødeleggende energikilder være en hovedoppgave.

Tsjernobyl-ulykken har til fulle vist oss at forurensninger ikke kjenner landegrenser. Miljøforstyrrelser som før var lokale er blitt regionale og globale.

Norske forhold

Norge står internasjonalt sett i en meget gunstig situasjon. Vi har rikelig energireserver og relativt store uberørte naturområder. Foruten vassdragene, har vi meget store energireserver av olje og naturgass. Potensialet for bruk av trebrensel og annen biomasse til energiformål er også stort. Dette innebærer også at vi har et betydelig ansvar i å forvalte disse verdiene best mulig, ikke bare av hensyn til det norske samfunnet, men også internasjonalt sett.

Samtidig innebærer situasjonen at vi kan velge mellom ulike energikilder, som igjen har ulike miljøvirkninger. Det er nødvendig å utrede valgmulighetene bedre, ikke bare økonomisk lønnsomhet, men også hvilke miljøvirkninger alternativene vil kunne få.

Når dette er sagt, må det likevel pekes på at forurensningsproblemene som følge av energibruken er et stort miljø- og helseproblem også i Norge. Veitrafikken fører i mange byområder og større tettsteder til alvorlige hele- og trivselsproblemer. Miljøulempene skyldes særlig avgasser og støy fra bilene. Omtrent

hver tredje nordmann er berørt av forurensninger fra biltrafikken og biltrafikken kan føre til direkte helseskader i de mest utsatte områdene.

Regjeringen vil derfor prioritere helserettet miljøvern. På bakgrunn av dette innfører vi avgasskrav på USA-nivå fra og med 1989-års bilmodeller. Tiltaket er helt nødvendig for å bedre luftkvaliteten og øke trivselen i byer og tettsteder og derved redusere helseskadene. Innføring av avgasskravene vil redusere utslippene fra nye biler med 90 prosent i år 2000 i forhold til nivået uten tiltak.

Vannkraft

Våre store vannkraftressurser har gitt oss gode muligheter for å bygge opp landet vårt. Prisen på vannkraft har til dels ligget betydelig under andre energikilder. Dette har vi utnyttet, og utviklingen har gått fort. I 1950 hadde vi bare bygd ut 16 TWh, i dag er det utbygd eller under utbygging nesten sju ganger så mye - hele 105 TWh. Vi har brukt den billige kraften bl.a. til å bygge opp en stor kraftintensiv industri.

I dag er imidlertid situasjonen noe anderledes. De fleste gjenværende utbyggingsmulighetene er mer kostbare, og vannkraftens økonomiske fortrinn er relativt sett redusert.

Forståelig nok misunner mange land oss denne rene energikilden som ikke gir luftforurensningsproblemer. Men fra den hjemmelige debatt er de store interessekonfliktene som er knyttet til vannkraften også velkjente. Vi har et stort ansvar for å forvalte vår natur og våre vassdrag til samfunnets beste. Også her må perspektivet være langsiktig.

Også i internasjonalt perspektiv har vi et viktig ansvar. I forhold til mesteparten av kontinentet har vi store arealer med uberørt og svært variert natur.

Samlet Plan og verneplaner

Dette ansvaret søker vi løst på flere måter. Et viktig redskap er Samlet Plan for vassdrag. Arbeidet med denne planen ble startet i de år jeg selv hadde ansvar for Miljøverndepartementet under regjeringen Nordli, så lagt fram for Stortinget av regjeringen Willoch og behandlet i Stortinget under nåværende regjering.

Planen fikk bred tilslutning ved Stortingets behandling i vår. I Samlet Plan er over 340 prosjekter med et kraftpotensiale på 40 TWh rangert etter kraftverksøkonomi og grad av konflikt med andre brukerinteresser. Planen gjør det mulig for oss å bygge ut de minst konfliktfylte og økonomisk mest gunstige prosjektene først. Planen gir også grunnlag for vedtak om varig bruk av vassdrag til andre formål enn kraftutbygging. En rekke prosjekter er frigitt til konsesjonsbehandling.

Samlet Plan legges nå til grunn for planleggingen av vassdragene våre. Foreløpig har det vært liten interesse for å bygge ut prosjektene som er klare for konsesjonsbehandling. Manglende interesse for å bygge ut de frigitte prosjektene er i seg selv ikke et argument for å endre rekkefølgen. Jeg vil understreke viktigheten av at intensjonene i Samlet Plan skal følges. Vi må bruke de nødvendige virkemidler for å få dette til.

Arbeidet med verneplanene, nasjonalparker og landskapsvernområder er også viktig for å sikre at miljøinteressene og vårt internasjonale ansvar blir tilfredsstillende ivaretatt. Brukerinteressene kommer også inn i bildet ved valg av konkrete utbyggingsløsninger. Saltfjellet-Svartisen utbyggingen er et godt eksempel på en god avveining mellom brukerinteressene. Her har Regjeringen lagt opp til både en stor og verdifull nasjonalpark og landskapsvernområde samtidig med en omfattende kraftutbygging.

Breheimutbyggingen er et annet eksempel hvor vi nå arbeider for å få til noe tilsvarende. Miljøverndepartementet har sendt ut på foreløpig høring et framlegg om å opprette Jostedalsbreen nasjonalpark. Etter høringen vil Regjeringen ta prinsippvedtak om nasjonalparken, parallelt med at man tar stilling til utbyggingsplanene.

Gasskraft

Et viktig forhold har gjort seg gjeldende i enegidebatten de siste par årene. Gasskraftverk er blitt mer og mer aktuelt, og gjennom avtalen mellom Statskraft og Statoil, og med Hydros planer kan vi allerede i 1991 ha vårt første gasskraftverk på nettet. Med de enorme gassressursene Norge har kan vi ikke utelukke at det i løpet av 10-15 år er flere gasskraftverk i drift. I tillegg til et eventuelt gasskraftverket til Statskraft og Hydro er det slett ikke umulig med gasskraftverk i Midt-Norge og Nord-Norge før århundreskiftet.

Dette åpner opp helt nye perspektiver for norsk energiforsyning. Gasskraft og de store kraftmengdene i kategori I i Samlet Plan understreker at det er viktig å unngå at verdifulle vassdrag blir utbygd når vi nå ser konkrete alternativer.

Perspektivet er imidlertid enda større. Sverige vil ha nedlagt sine atomkraftanlegg innen 2010. Norsk gass kan bli et aktuelt alternativ, enten via rørledningssystemer eller solgt direkte som elektrisitet.

Selv om også gasskraftverk har miljøvirkninger er det mulig å begrense disse. Norsk gass er ren. Luftforurensningene vil i hovedsak bestå av nitrogenoksyder og teknisk sett er det mulig å redusere disse med ca 90 prosent.

Med full rensing vil totalutslippene fra et anlegg på den størrelse som nå planlegges være 1-2 prosent av det totale utslippet i Norge. Hvilke rensekraav som skal stilles er det ikke tatt stilling til, men det vil snart skje en avklaring her.

I tillegg til gasskraft kan det også være mye å hente ved bedre drift av det eksisterende vannkraftsystemet og ved bedre utnyttelse av enøk-potensiale og lokale energikilder. For å kunne få til dette er det særlig to forhold jeg vil trekke fram, nemlig organiseringen av elforsyningen og prispolitikken.

De mange og til dels små enheter vi har i elforsyningen har ofte ikke tilstrekkelig økonomi og kapasitet til å løse alle forventede oppgaver. Dette gjelder gjennomføringen av enøkprogrammer både i offentlig og privat virksomhet, utnyttelse av lokale energikilder og investeringer i nettet for å unngå unødig tap. Det arbeides nå med en ny energilov som vil gi oss virkemidler som om nødvendig kan brukes for å oppnå en bedre organisering.

Prisen som forbrukerne betaler for elektrisitet og olje-produkter er helt avgjørende for hvilke enøktiltak forbrukerne setter i verk og hvilke alternative energikilder som vil bli utnyttet. Som jeg har påpekt tidligere vil lave oljepriser kunne gi økt oljeforbruk og dermed økte forurensninger.

Vi ser mange eksempler på at kraft kan frigjøres gjennom enøk til en lavere kostnad enn å bygge ut ny kraft. Regjeringen ser det som en forutsetning for å oppnå samfunnsøkonomisk riktig utnyttelse av energi-ressursene at prisen reflekterer kostnadene ved å fremskaffe mer energi. Likeledes kan problemene med å få bygd ut tilstrekkelig antall vannkraftprosjekter delvis spores tilbake til prisforholdene. Regjeringen vil i kommende Energi-melding gå inn på disse forhold.

Oppsummering

Jeg har vært innom aktuelle energipolitiske problemstillinger både nasjonalt og internasjonalt. Dette er et område med store utfordringer, særlig på det internasjonale plan. Vi må få i stand bedre internasjonalt samarbeid for å løse de miljøproblemer energiforsyningen reiser.

For å få til varig langsiktig vekst, må verden bringes i økologiske balanse. Der er en gryende forståelse for dette internasjonalt. Det er en utfordring til oss alle - våre fremtidige generasjoners levevilkår avhenger av hva vi foretar oss.

Nasjonalt er vi godt i gang med å få de uheldige virkninger av produksjon og bruk av energi under kontroll. F.eks. så vil

De mange og til dels små enheter vi har i elforsyningen har ofte ikke tilstrekkelig økonomi og kapasitet til å løse alle forventede oppgaver. Dette gjelder gjennomføringen av enøkprogrammer både i offentlig og privat virksomhet, utnyttelse av lokale energikilder og investeringer i nettet for å unngå unødig tap. Det arbeides nå med en ny energilov som vil gi oss virkemidler som om nødvendig kan brukes for å oppnå en bedre organisering.

Prisen som forbrukerne betaler for elektrisitet og olje-produkter er helt avgjørende for hvilke enøktiltak forbrukerne setter i verk og hvilke alternative energikilder som vil bli utnyttet. Som jeg har påpekt tidligere vil lave oljepriser kunne gi økt oljeforbruk og dermed økte forurensninger.

Vi ser mange eksempler på at kraft kan frigjøres gjennom enøk til en lavere kostnad enn å bygge ut ny kraft. Regjeringen ser det som en forutsetning for å oppnå samfunnsøkonomisk riktig utnyttelse av energi-ressursene at prisen reflekterer kostnadene ved å fremskaffe mer energi. Likeledes kan problemene med å få bygd ut tilstrekkelig antall vannkraftprosjekter delvis spores tilbake til prisforholdene. Regjeringen vil i kommende Energi-melding gå inn på disse forhold.

Oppsummering

Jeg har vært innom aktuelle energipolitiske problemstillinger både nasjonalt og internasjonalt. Dette er et område med store utfordringer, særlig på det internasjonale plan. Vi må få i stand bedre internasjonalt samarbeid for å løse de miljøproblemer energiforsyningen reiser.

For å få til varig langsiktig vekst, må verden bringes i økologiske balanse. Der er en gryende forståelse for dette internasjonalt. Det er en utfordring til oss alle - våre fremtidige generasjoners levevilkår avhenger av hva vi foretar oss.

Nasjonalt er vi godt i gang med å få de uheldige virkninger av produksjon og bruk av energi under kontroll. F.eks. så vil

innføring av katalysator i biler redusere utslippene av nitrogenoksid og ved overgang til blyfri bensin vil de totale utslipp av bly nesten helt forsvinne. Det er viktig at vårt land, med rik tilgang på de fleste enegressurser og en av verdens høyeste levestandarder, er et foregangsland på dette området.

God tilgang på energi har vært en viktig faktor i utviklingen av norsk næringsliv og dermed for å skape det økonomiske grunnlaget for velferdssamfunnet. Også i framtida vil energiforsyningene være av vesentlig betydning for vårt næringsliv og vår økonomiske standard. Nettopp derfor er det viktig hvilke valg vi gjør i energipolitikken, og at de vanskelige avveininger som må gjøres er basert på innsikt og forståelse. Da er ikke energipolitikk og miljøpolitikk uten videre i en konkurransesituasjon. Men begge deler er midler til å nå målene om trivsel og høy livskvalitet for alle.